

УДК 351.95

DOI: 10.35432/tisb292023288661

Максим Крайнюков

*аспірант кафедри державознавства, права та європейської інтеграції
Навчально-наукового інституту публічної служби та управління
Національного університету «Одеська політехніка»
<https://orcid.org/0009-0003-7624-5784>
e-mail: m.krainyukov@yahoo.com*

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ КОНТРОЛЮ ТА НАГЛЯДУ В ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ СУДОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Стаття присвячена визначенню теоретичних засад контролю та нагляду в механізмі публічного адміністрування судової системи України. Розкрито зміст категорії «контроль», «нагляд», а також доктринальне розуміння понять «державний контроль», «державний нагляд». З'ясовано, що науковці розкриваючи зміст наведених дефініцій визначають контрольну діяльність як комплексне, багатовекторне поняття може сприйматися, визначатися науковцями як структурний елемент управління; функція управління, система різних заходів та процедур по реалізації управлінських повноважень. Встановлено, що якщо буквально підходити до подібних наукових напрацювань, то в контексті судоустрою, діяльності суддів, взагалі, некоректно вести мову про будь який контроль, адже втручання в поточну діяльність (правосуддя) є неприпустимим, а визначеною суттю мова йде про нагляд як засіб механізму публічного адміністрування судової системи. З'ясовано зміст та особливості складових контролю як засобу та етапу управлінської діяльності. Аналіз діючого законодавства засвідчив, що законодавець розглядає контроль та нагляд у якості синонімічних категорій, разом з тим теоретичні диференціації понять контролю та нагляду носить штучний, суто теоретичний характер.

Наголошено, що важливим кроком в напрямку сприйняття контролю в публічному управлінні як елементу громадянського суспільства є потреба відходу від традиційного розуміння контрольних процедур як частини компетенції вищого суб'єкту по адміністративній вертикалі, по відношенню до нижчого (керівника - до підлеглого). Зроблено висновок, що контрольна-наглядова діяльність третіх осіб по відношенню до суду та суддів має обмежений характер, передбачає низку особливостей здійснення на практиці, проте є невід'ємним елементом та засобом публічного адміністрування судової системи України.

Ключові слова: контроль, нагляд, судова система, суд, публічне управління та адміністрування.

Maksim Krainyukov

*PhD-student of the Department of State Studies, Law and European Integration
ESI of Public Service and Administration Odesa Polytechnic National University,
<https://orcid.org/0009-0003-7624-5784>
e-mail: m.krainyukov@yahoo.com*

FORMS OF PUBLIC ADMINISTRATION OF CORPORATE RIGHTS PROTECTION IN UKRAINE

The current stage of development of the science of public management and administration is characterised by the search for new tools, forms and methods of public administration, its interaction with civil society institutions. The revitalisation of the role of the latter in public administration decision-making, collegiality as the basis for the activities of local governments and

some newly created executive bodies, the introduction of new governance standards, including the strengthening of the role of e-governance, lead to the emergence of new types of legal forms of public administration, the recognition, understanding and development of which is one of the priority tasks of scientific research.

On 24 February 2022, the Russian Federation unleashed a full-scale aggressive war against Ukraine and the Ukrainian people, and for the first time since its independence, Ukraine introduced a legal regime of martial law [13]. During martial law, the rights and legitimate interests of legal entities are temporarily restricted due to the threat of attack and danger to Ukraine's state independence and territorial integrity. As a result, certain corporate rights may be temporarily restricted, property may be forcibly alienated and seized, and the management of an enterprise may be removed and replaced.

In this way, the state implements a mechanism for public administration of the protection of corporate rights during wartime and prevention of the threat of their destruction. For this period, the state proposes to introduce appropriate changes to the corporate governance regulations, which aim to provide flexibility to the legislation to ensure that it can be returned to pre-war requirements after the end of martial law, while ensuring and providing confidence in the preservation of corporate rights to their owners and potential investors. Accordingly, clear recognition of and compliance with the forms of public administration of corporate rights protection is important for both corporate rights holders and future investors in the post-war economic recovery.

The study of the forms of public administration of corporate rights protection is based on the application of the methods of induction and deduction, analysis and synthesis, according to which this issue is studied with due regard for the integrity of the issue which contains many components. The study also used such general scientific and special methods as abstraction and theoretical generalisation.

The study of the peculiarities of institutional support for the processes of intercultural communication in Ukraine in the context of its European integration vector is based on the use of methods of induction and deduction, analysis and synthesis, according to which the issue is studied, given the integrity of the issue, which contains many components. Based on the abstract and logical method, the article summarises and formulates the main forms of public administration of corporate rights protection, and also substantiates the role and importance of clearly defined forms of public administration in the processes of trust and investment attraction.

The information base of the research is normative legal acts, materials of scientific conferences, scientific publications on the subject under study, official websites and other materials.

The issues proposed for analysis have their own specifics. Certain aspects of this topic were mentioned in the works of V. Averyanov, Y. Bytyak, V. Galunko, V. Dziundziuk, P. Dikhtievskiy, M. Kelman, V. Kovalenko, T. Kolomoyets, O. Kuzmenko, V. Kurylo, Y. Legeza, O. Mashkov, R. Melnyk, N. Nyzhnyk, N. Pavliuk, L. Prykhodchenko, K. Rovynska, S. Stetsenko, and others. However, in general, this issue is poorly understood in the science of public administration and management, and therefore requires a deeper study.

Forms of public administration are a set of actions of administrative and managerial activities of public administrations, but these forms have certain peculiarities in the context of corporate rights protection and have not been the subject of a separate focus of scientific research.

The public administration of corporate rights protection is implemented by public administration entities, and in the course of performing their duties, various decisions are made which cause certain legal consequences. In the theory of public administration and management, such decisions are commonly referred to as forms of public administration, which, in turn, form the relevant administrative and legal institution.

Instruments of public administration - externally expressed means (forms) and methods and techniques of influence (methods) of administrative activity of public administration entities, which constitute the mechanism of public administration and are used in aggregate within the limits of authority by public administration entities in order to regulate legal relations in a particular area.

Most scholars refer to the instruments of public administration as forms and methods of administrative activity of public administration. Given this thesis, there is a need to study the

concept of "forms of public administration" which form the basis of public administration instruments.

Forms of public administration are external manifestations of administrative activities of public administration entities carried out at all levels of public administration to implement executive and administrative activities and provide administrative services in order to carry out public administration in certain areas of society.

Most scholars believe that the forms of public administration are divided into: issuance of administrative acts (issuance of by-laws and issuance of individual administrative acts); conclusion of administrative agreements; 3) other legally significant administrative actions; 4) material and technical operations.

Forms of public administration of corporate rights protection in Ukraine include: 1) issuance of administrative acts: subordinate acts regulating the protection of corporate rights, individual acts on the emergence, change and termination of corporate rights of individuals or creation of personal measures for the protection of corporate rights; 2) conclusion of administrative agreements; 3) other legally significant administrative actions; 4) material and technical operations (including registration, which play an important role in the field of corporate rights).

The issuance of by-laws is a law-making activity of public administration, which involves administrative activities aimed at implementing laws by developing and establishing by-laws of a general nature.

Thus, the issuance of by-laws as a form of administrative activity is manifested at the law-making level of public administration, consists in the creation of general rules of law or changes in legal regulation, i.e. is defined as a regulatory activity of public administration entities.

The issuance of individual administrative acts is the most common way of exercising the administrative powers of public administration bodies; without their issuance, no more or less important case in this area can be resolved. The issuance of individual administrative acts is close to, but not identical to, normative acts. The difference between them is that individual administrative acts establish, change or terminate specific administrative legal relations. They differ from normative acts in that they are addressed to specific subjects of administrative relations and their effect is terminated after the exercise of their rights and obligations, i.e. after their single application.

The issuance of individual administrative acts is a common form of public administration of corporate rights protection in Ukraine, as it provides for the creation, amendment and termination of individual administrative acts, i.e. those that are personalized and addressed to specific subjects of public administration.

As for administrative contracts, an administrative contract is a public agreement between two or more subjects of administrative law, one of which is always a subject of public administration. The signs of an administrative contract are 1) subjective - a public administration entity must participate in it; 2) material - its content is the rights and obligations of the parties arising from the power management functions of a public administration entity.

To summarize, it should be noted that forms of public administration are an external manifestation of administrative activities of public administration entities carried out at all levels of public administration to implement executive and administrative activities and provide administrative services in order to carry out public administration in certain areas of society.

The forms of public administration of property rights protection in Ukraine include: 1) issuance of administrative acts: subordinate acts regulating the protection of property rights, individual acts on the emergence, change and termination of property rights of individuals or creation of personal measures to protect property rights; 2) conclusion of administrative contracts; 3) other legally significant administrative actions; 4) implementation of logistical operations (including registration, which play an important role in the field of property rights).

Keywords: public administration, security, corporate rights, forms of administrative activity.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Забезпечення законності, правопорядку, як визначальних

характеристик домінування правових засад в житті суспільства, безпосередньо пов'язано з функціонуванням держави, встановленням влади в соціумі. Аксиома: держава, встановлюючи вимоги фізичним та юридичним особам суворого, неухильного виконання законів, підзаконних нормативних актів, - так само повинна забезпечити дотримання законності, виконавчої дисципліни в самому механізмі публічного управління, - тобто щоб всі гілки влади також дотримувалися юридичних приписів, імперативних зобов'язань при реалізації власних повноважень.

Принцип законності в функціонуванні держави, її органів, посадових, службових осіб на практиці забезпечується низкою різноманітних процедур, заходів, алгоритмів взаємодії. Одне з ключових значень серед числа цих процедур посідають заходи контролю та нагляду як визначення ступеня дотримання законодавчих вимог піднаглядним суб'єктом, оцінки, аналізу, корегування управлінської діяльності останнього.

З точки зору єдності державної влади, логічно було б припустити наявність стандартних підходів до контрольно-наглядової діяльності, адміністративних форм та процедур її здійснення. Водночас визначальна засада незалежності як основа існування, функціонування судової влади змушує в обов'язковому порядку брати до уваги цю особливість. Відтак, законодавство повинно поєднувати інтереси суспільства щодо справедливої, неупередженої, дієвої системи правосуддя з сукупністю механізмів, запобіжників втручання третіх осіб, в тому числі державних органів, в роботу суду, суддів, судовий процес та систему загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Питання контролю, нагляду як важливі елементи управлінської діяльності є предметом активних фахових досліджень в наукових колах правознавців, економістів, політологів, соціологів. Поширеним на сьогодні поглядом є трактування контролю як кульмінації управлінського процесу. Водночас контроль не варто розглядати як кінцеву стадію процесу управління, насправді він наявний на кожній його стадії. Тобто застосування контролю відбувається і у прийнятті управлінського рішення, і в процесі поточної перевірки шляхів його реалізації, і на кінцевому етапі при отриманні результату управлінської діяльності [11, с.117]. Подібний підхід в цілому прийнятний для виконавчо-розпорядчої діяльності державних органів, установ, організацій. В той же час, на сферу суду може бути спроектований досить-таки умовно враховуючи конституційну заборону втручання третіх осіб, а, отже, застосовувати постконтрольні заходи. Контроль як спосіб забезпечення законності в роботі судових інституцій має численні обмеження, особливі умови здійснення, зумовлені специфікою незалежності суду, неприпустимості втручання третіх осіб в процес правосуддя.

Проблематика, яка пропонується для аналізу, має свою специфіку. Окремі аспекти цієї тематики було згадано в роботах Н.С. Андрійченко, А.П. Битяк, В.В. Галуцько, С.М. Дмитренко, В.В. Зуй, І.М. Коросташова, І.В. Кравчук, А.Є. Круглова, А.В. Носач, Л.Л. Приходченко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сухінін та ін. Проте загалом це питання є малодослідженим в науки публічного управління та адміністрування, а тому потребує більш глибокого вивчення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є обґрунтування та визначення контролю як способу забезпечення законності в публічному адмініструванні судової системи України та визначення його ознак та особливостей для судової системи.

Предмет дослідження. Проаналізувати загальнотеоретичні аспекти поняття контролю та нагляду, теоретичні та законодавчі підходи до трактування та сприйняття цих категорій з метою формування поняття контролю в публічному адмініструванні судової влади.

Методи та інформаційна база дослідження. В основі обґрунтування засад та ознак контролю як способу забезпечення законності в публічному адмініструванні судової системи лежить застосування методів індукції та дедукції, аналізу та синтезу, відповідно до чого цю проблематику вивчають, зважаючи на цілісність питання, яке містить багато складових. Також у процесі дослідження використовували такі загальнонаукові і спеціальні методи, як

абстрагування та теоретичного узагальнення.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти, матеріали наукових конференцій, наукові публікації з досліджуваної тематики, офіційні інтернет-сайти та інші матеріали.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогодні існує потреба в проведенні досліджень з метою визначення ознак та засад контролю як способу забезпечення законності в публічному адмініструванні судової влади, враховуючи запит та заклик міжнародних партнерів України щодо завершення судової реформи як зобов'язання прийняте Україною декілька років тому.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Специфіка незалежності судової влади, прямої конституційної заборони втручання третіх осіб в діяльність суду та суддів, апіорі неможливості суду бути піднаглядним об'єктом в класичному розумінні адміністративного підпорядкування та ієрархії, обумовлює суттєву обмеженість контролю у вузькому значенні. Подібна обмеженість полягає в можливості контрольної діяльності лише в окремих формах та процедурах, при цьому додаткову специфіку створюють самоврядні засади контролю та дистанціювання виконавчої вертикалі (принаймні, на рівні закону) від цих процесів.

В узагальненому вигляді державний контроль забезпечує точність і конкретність управління та його відповідність прийнятим рішенням. Суб'єкт управління отримує інформацію про результати діяльності, а також про помилки та зміни ситуації, які можуть призвести до невиконання поставлених завдань або отримання результатів, відмінних від очікуваних. В окремих випадках присутня можливість оперативного реагування на поточну ситуацію, запобігання настанню небажаним наслідкам [5, с. 14].

Розглядаючи державний контроль як дефініцію управлінської діяльності, вітчизняні науковці дістаються різних поглядів щодо його визначення. Так,

О. М. Музичук дану категорію трактує як функцію держави та усіх без винятку суб'єктів управління, що реалізується ними під час перевірки дотримання (виконання) об'єктами контролю встановлених вимог (правил, норм), сукупність заходів із виявлення, запобігання та припинення дій (бездіяльності), що суперечать таким вимогам, під час яких суб'єкт контролю наділений правом втручання у професійну (господарську, виробничу) діяльність підконтрольного об'єкта шляхом його підміни, заміни або тимчасового відсторонення від виконання службових обов'язків, відміни або припинення дії його рішення, притягнення останнього до відповідальності [10, с.48]. У розумінні

В.Я. Малиновського, контроль - це процес забезпечення досягнення організацією своєї мети, що складається з установлення критеріїв, визначення фактично досягнутих результатів і запровадження корективів у тому випадку, якщо досягнуті результати суттєво відрізняються від установлених критеріїв [7]; Ю. В. Гаруста - це спостереження, перевірка чи нагляд за функціонуванням відповідного об'єкта з метою отримання об'єктивної та достовірної інформації про стан справ на ньому [2, с. 40-41]; Д. В. Лученко - це форма адміністративно-правової діяльності уповноважених суб'єктів, що здійснюється в межах їх компетенції, регламентується нормами адміністративного процесу й виражається у вчиненні юридичних дій щодо спостереження, перевірки відповідності виконання й дотримання підконтрольними суб'єктами правових розпоряджень, припинення правопорушень конкретними організаційно-правовими засобами [6, с. 102].

Таким чином, державний контроль розглядається як управлінська функція, форма публічного управління та адміністрування, механізм забезпечення цілей функціонування певного суб'єкту.

Разом з тим, заслуговує на окрему увагу, визначення надане

Т.В. Маматовою, яка визначає державний контроль як сукупність трьох складових: правова – реалізація функції втручання держави в діяльність організацій будь-яких сфер діяльності у разі виникнення загрози безпеці (людини, держави, навколишнього середовища); функціональна – як процес вироблення коригувальних дій, що базується на

порівнянні фактичного та заявленого стану об'єкта відповідно до визначених критеріїв; інформаційний компонент – як виявлення фактів або намірів, що можуть призвести до виникнення загрози безпеці (людини, держави, навколишнього середовища) [8, с. 25].

Отже, контроль розглядається вченими в таких основних аспектах, як: 1) систематична конструктивна діяльність керівників, державної служби, органів управління, як одна з основних управлінських функцій; 2) невід'ємна складова процесу прийняття та реалізації управлінських рішень, що безперервно бере участь у цьому процесі від його початку і до завершення; 3) завершальна стадія процесу управління, серцевиною якої є механізм зворотного зв'язку [3, с. 211-212]. По суті, контрольна діяльність як комплексне, багатовекторне поняття може сприйматися, визначатися науковцями як структурний елемент управління; функція управління, система різних заходів та процедур по реалізації управлінських повноважень.

Разом з тим, у наукових працях з публічного управління та адміністрування зустрічається аналогічні характеристики проте до визначення державного нагляду. Так, на думку О. Ф. Андрійко, державний нагляд - це вид державного контролю із забезпечення законності, дотримання спеціальних норм, виконання загальнообов'язкових правил, що містяться в законах і підзаконних актах, що полягає у систематичному нагляді спеціальних державних органів за діяльністю непідпорядкованих їм органів або осіб із метою виявлення порушень законності [1, с. 140]. Схожий науковий підхід у авторському визначенні досліджуваного поняття пропонує і А. О. Собакарь, визначаючи категорію як постійне, систематичне спостереження спеціальних державних органів (посадових осіб) за діяльністю організаційно не підлеглих їм суб'єктів публічного управління з приводу виконання ними загальнообов'язкових норм, правил і стандартів з метою попередження, виявлення і припинення правопорушень, відновлення встановленого порядку і притягнення винних до адміністративної відповідальності [12, с. 275]. Таким чином, науковцями пропонується визначати категорію нагляду через призму більш загального поняття контролю. Фактично нагляд позиціонується в якості звуженого варіанту контролю, при якому суб'єкт управління має менший обсяг компетенції в аспекті впливу на поведінку, діяльність, функціонування піднаглядної особи. Подібний підхід до диференціації понять контролю та нагляду є найпоширенішим в управлінській літературі.

Зокрема, відмічається, що залежно від обсягу контролю розрізняють власне контроль, у процесі котрого перевіряється законність і доцільність діяльності, та нагляд, котрий обмежується тільки перевіркою законності. При цьому втручання в оперативно-господарчу діяльність піднаглядного об'єкта не є допустимим, тобто нагляд - діяльність лише щодо забезпечення законності [4, с. 31].

Виходить, якщо буквально підходити до подібних наукових напрацювань, то в контексті судоустрою, діяльності суддів, взагалі, некоректно вести мову про будь який контроль, адже втручання в поточну діяльність (правосуддя) є неприпустимим. Отже, з термінологічної точки зору, залишається використовувати лише поняття нагляду, що навряд чи можна визнати виправданим.

В контексті вищезазначеного, звернемо увагу на співвідношення понять контролю та нагляду є запропоноване Д. Ю. Шпенювим, а саме їх розмежування в контексті служби суддів. Отже, контроль за службою суддів науковець визначає як вид державно-управлінської діяльності суб'єктів державної влади, органів суддівського самоврядування, голів судів та інших суб'єктів, зміст якої становить система послідовних, взаємопов'язаних та узгоджених дій, що реалізуються у формі дослідження, вивчення, перевірки, аналізу судових документів, інших джерел інформації, вивчення роботи суду або судді з метою їх оцінювання на предмет законності, з можливістю винесення рішень про застосування до судді заходів впливу (догана, звільнення, ініціювання притягнення судді до кримінальної відповідальності). У той же час, нагляд за службою суддів - як вид діяльності прокурорів та громадських інститутів, який реалізується у формі спостереження, вивчення, оцінювання матеріалів судових справ, рішень суддів, а також спостереження за роботою судді під час судового засідання з метою оцінювання законності, об'єктивності, справедливості рішень,

дотримання вимог матеріального та процесуального законодавства, з можливістю в разі виявлення будь-яких порушень звернутися до контролюючих суб'єктів для вжиття ними відповідних заходів: скасування або зміни незаконного рішення та застосування до судді заходів впливу [13, с. 30-31].

У зазначеному підході дискусійними є моменти оскарження вироку, постанови суду як форми реалізації свого правового статусу сторони кримінального провадження. При цьому мотиви оскарження обумовлюються власним сприйняттям прокурора необхідних до застосування заходів примусу. До того ж принцип змагальності, рівності прав учасників процесу наділяє аналогічним процесуальним правом інших сторін справи, які однак, на думку вище згаданого вченого, не є суб'єктами нагляду. Іншим суперечливим моментом є можливість державних органів, голови суду, органів суддівського самоврядування застосовувати заходи дисциплінарного впливу по відношенню до суддів. Подібна компетенція є виключною прерогативою Вищої ради правосуддя, тому інші суб'єкти можуть бути лише заявником - ініціатором порушення дисциплінарного провадження.

Аналіз практичного аспекту реалізації інструментів публічного управління та адміністрування, контролю та нагляду, у законодавстві, яке встановлює та визначає функціонування судової влади, визначив використання терміну «контроль», в основному в контексті організаційних повноважень голови, секретаря суду тощо. При цьому при характеристиці компетенції Вищої ради правосуддя, лексичні формулювання контролю, нагляду, контрольної-наглядової діяльності взагалі не використовуються. Вбачається спроба законодавця підкреслити незалежність судової влади, уникнути певного сутнісного протиріччя між явищами незалежності, невтручання в діяльність та контролю чи нагляду.

Звернувшись до загального по відношенню до предмета нашого дослідження, нормативно-правового акту, який визначає загальні засади державного нагляду у сфері господарської діяльності, маємо зазначити, що законодавець не відрізняє категорії «контроль» та «нагляд», визначаючи їх у назві самого акта (Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності від 05 квітня 2007 року») та за текстом як синоніми. Таким чином, теоретичні диференціації понять контролю та нагляду носить штучний, суто теоретичний характер.

Ряд науковців, виокремлюючи ознаки контролю в публічному управлінні, звужують його зміст, позиціонуючи сукупність характеристик поняття як загальноуправлінської категорії (без зв'язку з конкретною сферою застосування). Наприклад, йдеться про можливість або неможливість втручання в оперативну (поточну діяльність), безпосередньо застосовувати заходи примусу, наявність або відсутність відносин підлеглості, конкретизацію об'єкту та методу контролю тощо.

На нашу думку, заслуговує на увагу, перелік особливостей контролю в державному управлінні, запропонований О. М. Музичуком. Отже, науковець зосереджує увагу на таких речах: 1) є основним, найпоширенішим та найбільш дієвим способом забезпечення законності і дисципліни в державному управлінні; 2) є однією з найважливіших гарантій прийняття правильного управлінського рішення та своєчасного, якісного його виконання; 3) здійснюється як державними, так і недержавними суб'єктами, їх посадовими особами, а також усіма керівниками; 4) передбачає втручання суб'єкта контролю у професійну діяльність підконтрольного об'єкта, що реалізується під час припинення його протиправних дій, притягнення винного до відповідальності, відміни акта управління, відсторонення його від виконання службових обов'язків; 5) поширюється на всі сфери життєдіяльності держави і суспільства та на всіх суб'єктів; 6) є неправовою формою публічного управління, оскільки не породжує, не змінює та не припиняє адміністративних правовідносин, однак є підставою для наступного здійснення його суб'єктами дій юридичного характеру; 7) присутній на всіх стадіях управлінського процесу; 8) здійснюється повсякденно й безперервно; 9) виконує такі основні функції: пізнавально-інформаційну, профілактичну, методичну; 10) дозволяє не лише оцінювати якість виконання управлінських рішень, а й планувати та коригувати діяльність підконтрольного об'єкта, виявляти як позитивні, так і негативні аспекти його діяльності, а його результатом є не лише застосування примусових заходів, а й надання

допомоги підконтрольному об'єкту, що повинно бути пріоритетним під час контрольної діяльності тощо [10, с. 48]. Разом тим, наявні дискусійні ознаки (втручання в професійну діяльність піднаглядного суб'єкту, корегування його діяльності, постійність здійснення), які, також, звужують зміст контролю у публічному управлінні.

Отже, на наш погляд, важливим кроком в напрямку сприйняття контролю в публічному управлінні як елементу громадянського суспільства є потреба відходу від традиційного розуміння контрольних процедур як частини компетенції вищого суб'єкту по адміністративній вертикалі, по відношенню до нижчого (керівника - до підлеглого). Насправді поняття є значно ширшим та різноманітнішим; по суті, кожен громадянин має право контролювати владу, впливати на процеси здійснення державної влади, - при цьому форми їх впливу звичайно не є тотожними компетенції державних органів. У зв'язку з цим в найбільш уніфікованому вигляді, ознаками контролю в публічному управлінні є такі елементи:

- 1) здійснюється фізичними та юридичними особами, державними органами та громадськими організаціями;
- 2) є формою впливу на діяльність піднаглядного суб'єкту, процедури якого залежать від правового статусу суб'єкту нагляду;
- 3) є гарантією дієвості, ефективності державної влади, відповідальності держави перед суспільством за результати своєї діяльності;
- 4) реалізується в передбачених законодавством формах та процедурах, тобто кожен суб'єкт контролю має нормативно закріпленій обсяг управлінської компетенції, який визначає його можливості впливу на функціонування піднаглядного суб'єкту.

Контрольна і наглядова форми юридичної діяльності надають необхідний динамізм та результативність різнобічним перетворенням, що відбуваються в країні, стають одним із вирішальних чинників поглиблення реального демократизму, побудови правової держави та становлення громадянського суспільства [9, с.75]. Отже, контрольно-наглядова діяльність державних суб'єктів та громадських інститутів виступає вагомим чинником реформування у судовій сфері, закріплення демократичних перетворень в системі судоустрою. За сучасною концепцією судової влади, з форм контролю виключається така традиційна процедура як перевірка поточного розгляду справи, можливість керівних, обов'язкових до виконання вказівок по ходу процесу. По суті, призначення контролю та нагляду полягає в забезпеченні законності функціонування суду, добору гідних кандидатів на посаду судді, встановленні фактів неправомірної поведінки суддів та належного на це реагування Вищою радою правосуддя.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Необхідно зауважити, що змістовний аналіз положень спеціального законодавства засвідчує значну увагу до питання незалежності суду та запобігання протиправному впливу третіх осіб на судову систему. Відповідно до статті 6 закону України «Про судоустрій і статус суддів», здійснюючи правосуддя, суди є незалежними від будь-якого незаконного впливу. Втручання у здійснення правосуддя, вплив на суд або суддів у будь-який спосіб, неповага до суду чи суддів, збирання, зберігання, використання і поширення інформації усно, письмово або в інший спосіб з метою дискредитації суду або впливу на безсторонність суду, заклики до невиконання судових рішень забороняються і мають наслідком відповідальність, установлену законом. Таким чином, контрольно-наглядова діяльність третіх осіб по відношенню до суду та суддів має обмежений характер, передбачає низку особливостей здійснення на практиці, проте є невід'ємним елементом та засобом публічного адміністрування судової системи України.

Аналіз суб'єктного складу кола осіб, які мають право в різній формі впливати на суд та суддів та мають реальні важелі впливу контролю, розглядаємо як подальший напрямок нашого дослідження.

Література

1. Андрійко О. Ф. Державний контроль в Україні: організаційно-правові засади. Київ, 2004. 301 с.

2. Гаруст Ю. В. Правове забезпечення контрольної діяльності органів України: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2007. 184 с.
3. Гора О. Б. Контроль за виконанням державних рішень як складова державного управління. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2011. Вип. 25-26. С. 210-221.
4. Денисова А. В. Співвідношення контролю та нагляду. Адміністративне право і процес. 2013. №2 (4). С. 30-37. URL: <http://applaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/2-4-2013>
5. Єдинак Т. С., Павлишен О. В. Контроль як функція державного управління: сутність та класифікація. Вісник Академії митної служби України. Серія «Державне управління». 2011. № 1. С. 12-18.
6. Лученко Д. В. Місце контролю в системі адміністративно-правових форм діяльності. Проблеми законності. 2006. Вип. 82. С. 97-103.
7. Малиновський В. Я. Державне управління. Київ, 2003. 573 с.
8. Маматова Т. В. Трактуння поняття «державний контроль» у сучасному законодавстві України та його уточнення. Вісник державної служби України. 2004. № 1. С. 23-26.
9. Маслова Я. І. Співвідношення понять «нагляд» і «контроль» у державному управлінні України. Актуальні проблеми держави і права. 2011. Вип. 62. С. 70-77. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2011_62_11
10. Музичук О. М. Поняття та особливості контролю в державному управлінні. Наше право. 2011. № 2. Ч. 1. С. 46-51.
11. Павлюх О. А. Поняття, мета, загальні риси та призначення контролю у сфері державного управління. Часопис Київського університету права. 2011. № 2. С. 117-119.
12. Собакар А. О. Адміністративний нагляд як спосіб забезпечення законності в публічному управлінні. Порівняльно-аналітичне право. 2013. Вип. 1-3. С.273-275. URL: http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/09/3-1_2013.pdf#page=273
13. Шпенюв Д. Ю. Служба суддів в Україні: адміністративно-правові засади: автореф. дис. докт. юрид. наук. Харків, 2017. 41 с.

References

1. Andriiko O. F. Derzhavnyi kontrol v Ukraini: orhanizatsiino-pravovi zasady. Kyiv, 2004. 301 s.
2. Harust Yu. V. Pravove zabezpechennia kontrolnoi diialnosti orhaniv Ukrainy: dys. ... kand. yuryd. nauk. Kharkiv, 2007. 184 s.
3. Hora O. B. Kontrol za vykonanniam derzhavnykh rishen yak skladova derzhavnoho upravlinnia. Borotba z orhanizovanoiou zlochynnistiui i koruptsiieiui (teoriia i praktyka). 2011. Vyp. 25-26. S. 210-221.
4. Denysova A. V. Spivvidnoshennia kontroliu ta nahliadu. Administratyvne pravo i protses. 2013. №2 (4). S. 30-37. URL: <http://applaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/2-4-2013>
5. Yedynak T. S., Pavlyshen O. V. Kontrol yak funktsiia derzhavnoho upravlinnia: sutnist ta klasyfikatsiia. Visnyk Akademii mytnoi sluzhby Ukrainy. Seriiia «Derzhavne upravlinnia». 2011. № 1. S. 12-18.
6. Luchenko D. V. Mistse kontroliu v systemi administratyvno-pravovykh form diialnosti. Problemy zakonnosti. 2006. Vyp. 82. S. 97-103.
7. Malynovskyi V. Ya. Derzhavne upravlinnia. Kyiv, 2003. 573 s.
8. Mamatova T. V. Traktuvannia poniattia «derzhavnyi kontrol» u suchasnomu zakonodavstvi Ukrainy ta yoho utochnennia. Visnyk derzhavnoi sluzhby Ukrainy. 2004. № 1. S. 23-26.
9. Maslova Ya. I. Spivvidnoshennia poniat «nahliad» i «kontrol» u derzhavnomu upravlinni Ukrainy. Aktualni problemy derzhavy i prava. 2011. Vyp. 62. S. 70-77. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2011_62_11
10. Muzychuk O. M. Poniattia ta osoblyvosti kontroliu v derzhavnomu upravlinni. Nashe pravo. 2011. № 2. Ch. 1. S. 46-51.

11. Pavliukh O. A. Poniattia, meta, zahalni rysy ta pryznachennia kontroliu u sferi derzhavnoho upravlinnia. Chasopys Kyivskoho universytetu prava. 2011. № 2. S. 117-119.
12. Sobakar A. O. Administratyvnyi nahliad yak sposib zabezpechennia zakonnosti v publicnomu upravlinni. Porivnialno-analitychne pravo. 2013. Vyp. 1-3. S.273-275. URL: http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/09/3-1_2013.pdf#page=273
13. Shpenov D. Yu. Sluzhba suddiv v Ukraini: administratyvno-pravovi zasady: avtoref. dys. ... dokt. yuryd. nauk. Kharkiv, 2017. 41 s.